

УДК 130.123.4:37.01(477)

DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2020-96-3-82-93>

ЦІННОСТІ ЯК ОСНОВА ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ

М. М. Букач

ORCID 0000-0001-9778-2894

Стаття присвячена проблемі гармонізації взаємин суспільства і особистості на рівні цінностей та ціннісних орієнтацій. Показано цінності як рівень, на якому перетинаються шляхи особистості та суспільства. Важливим є те, що ці процеси відбуваються на тлі активних соціальних змін, які вимагають більш чітких і цілеспрямованих аксіологічних наголосів у державній освітній політиці та акцентуванні уваги на духовно-моральних питаннях на рівні практики роботи освітніх закладів. Обґрунтовано необхідність, на сучасному історичному етапі розвитку, змін ціннісних орієнтирів, створення та застосування в освітній діяльності ціннісної системи, побудованої на основі національних традицій як засобу духовно-морального виховання підростаючого покоління.

Звертається увага на необхідності активізації духовно-морального виховання та державної підтримки цього процесу. Лише маючи певну соціальну підтримку і впевненість у завтрашньому дні, людина здатна ставити високі духовно-моральні цілі, сприймати і підтримувати загальноприйнятту в державі систему духовних цінностей. Цінності розглядаються як ключове ядро особистості, оскільки вони створюють основу для різноманітних взаємовідносин, у яких реально функціонує людина.

Акцентовано увагу на взаємозалежності таких якісних показників, як міцність держави, дотримання демократичних принципів та рівень розвиненості творчого потенціалу громадян. Людина представлена як найвища цінність, яка при забезпеченні відповідних умов, здатна зміцнити суспільство і державу.

У дослідженні були використані теоретичні методи аналізу, синтезу, аналогії, а також емпіричні методи спостереження та вивчення продуктів діяльності. Отримані результати вказують на необхідність розгляду проблеми цінностей як соціально-педагогічної, що дає змогу залучати до її вирішення педагогів, психологів, культурологів та соціологів. Проведена робота дає підстави стверджувати про доцільність проведення аналізу цінностей, що впроваджувалися на попередньому етапі суспільного розвитку, для

того, щоб відповісти на питання – у чому причина складності зміни ціннісних орієнтацій населення та чому в нашому суспільстві так болісно відбувається перебудова.

Ключові слова: освітня політика держави, суспільство, особистість, цінності, духовні цінності, суспільно значущі цінності.

Постановка проблеми. Світ цінностей відноситься до сфери духовної діяльності *людини*. Це та ланка, у якій перетинаються шляхи особистості і суспільства, де, виходячи з умов соціального середовища, людина визначає індивідуальну траєкторію, сенс життя й особливості самоствердження і самореалізації. Соціальні зрушення, які відбулися наприкінці ХХ ст., стали поштовхом для нових соціокультурних потреб особистості, яка вимагала змін у системі засобів трансляції цінностей індивіду, перебудови соціально-психологічних механізмів його соціальної орієнтації і регуляції. Нові реалії вимагали значно глибшої розробки системи цінностей як орієнтиру для подальшого руху суспільства і особистості. На сучасному етапі в українському суспільстві відбувається зміна ціннісних стереотипів, а отже, йде пошук соціально значущих уявлень про те, що таке добро, справедливість, патріотизм, любов, дружба тощо. Відповідно, на особистісному рівні перед молодим поколінням постає непросте питання щодо знаходження ключових цілей власного життя і можливостей їх досягнення. Виходячи з вище висловленого, дослідження проблеми цінностей, та розкриття механізмів впливу на становлення молодої людини і допомога їй адаптуватись в нових умовах суспільно економічних відносин, набуває для нас особливо важливого значення.

Аналіз досліджень та публікацій показав, що означена проблема виходить за межі одного наукового напрямку, тому виникає потреба розглянути її з різних точок зору. Виходячи з даної позиції, ми у своїй роботі спиралися на дослідження А. А. Кавалерова, В. Г. Кременя, В. В. Рибалки, які розглядали проблему цінностей з аксіологічної точки зору; Л. В. Долинської, Н. Г. Жигайло, Н. П. Максимчук, які акцентували увагу на психологічних основах духовних цінностей та представників педагогічної думки (Г. Г. Ващенко, В. М. Вишнякова, В. О. Сухомлинського), які наголошували на важливості активного використання духовних цінностей у виховному процесі підростаючого покоління.

Але, не дивлячись на плідну роботу науковців, сьогодні в українському суспільстві є соціальний запит на підвищення ефективності духовно-морального виховання молоді. Виходячи з викладеного, **метою** статті є виявлення причин ускладнень формування духовності на

особистісному і суспільному рівнях та обґрунтування необхідності створення системи цінностей для активізації духовно-морального виховання в умовах системи освіти.

Виклад основного матеріалу. Функціонування суспільства ґрунтується на системі цінностей, а тому основним замовником, споживачем і контролером цінностей є саме суспільство. Причому кожному етапу розвитку суспільства характерна своя система цінностей, в якій визначається їх ієрархія. Ця ієрархія цінностей впливає на індивіда через законодавчі і нормативні акти, з якими він має співвіднести свої особистісні ціннісні орієнтації. Культурні здобутки суспільства зумовлюють становлення особистісних цінностей, які можуть вирости лише, коли для цього створені відповідні умови, а особистісний рівень – це потяг, який здатен підняти суспільство на новий ціннісний рівень. Як приклад, ми можемо порівняти здобутки філософії, культури, економіки Давньої Греції і Давньої Спарти. Там, де суспільством були створені умови для духовного розвитку людини, з'явилися плоди духовної праці, які зміцнили і розвинули державу. Давня Спарта не спромоглася оцінити духовний потенціал людини й створити умови для особистісної реалізації, що позначилося в кінцевому розрахунку на рівні культури суспільства, і врешті-решт на його життєздатності.

Часто ми не замислюємося, наскільки важливою для функціонування держави є система цінностей. Нерідко в освітньому середовищі можна почути такі міркування:

- Які там зміни в системі цінностей? Навіщо? Адже в СРСР була дієва система цінностей, в основі яких були чесність, рівність, порядність, духовність. Їх слід залишити, лише потрібно активізувати і урізноманітнити механізми впровадження їх в суспільство.

На нашу думку, таке легковажне ставлення до ціннісної проблематики, є однією з причин того, чому в нашому суспільстві так болісно відбувається перебудова, чому ми так складно змінюємо наші ціннісні орієнтації.

Аналіз етапів становлення покоління, яке зростало і виховувалося після другої світової війни в Радянському Союзі і було сповнене ентузіазмом і впевненістю у завтрашньому дні, показує багато розбіжностей того, про що нам говорилося, і що було насправді. Нам говорили, що ми найперші, ми найрозумніші, ми найкращі... Якщо дійсно це було так, то сьогодні наш сучасник повинен бути наповненим усіма духовними і культурними цінностями, які були накопичені попередніми поколіннями. Однак, чомусь нам не вдалося побудувати світле майбутнє, до якого так наполегливо рухалося радянське суспільство, виховати

всесторонню розвинену гармонійну людину та ін., і ми маємо констатувати, що загальний ціннісний рівень суспільства знизився і, на жаль, продовжує знижуватися. Причин такого стану речей ми бачимо декілька:

– *Змінився зміст і розуміння деяких цінностей.* Як приклад, візьмемо такі цінності, як рівність та свобода, які були основними гаслами в жовтневій революції 1917 року. Сьогодні ці цінності сприймаються по іншому. Так прагнення суспільства до абсолютної свободи обернулися багатьма негативними наслідками. Пригнічені класи звільнилися і вийшли на авансцену суспільного життя, витіснивши звідти привілейовані класи. «Але при цьому вони не здобули того, що стосується і культурності, і цивілізованості» (Кремень, 2010, с. 75). Прагнення до свободи проявилось у знищенні (разом з гнобителями) тих, хто цінував честь, духовність, знання, працьовитість. Вижили ті, хто вмів підлаштовуватися, промовчати, зрадити або не мав навичок аналізувати, мав низький рівень культури. Знищивши культурну еліту, нова влада витіснила, по суті, справжню культуру на периферію життя і надала переваги технічним досягненням цивілізації. Ми пам'ятаємо лозунг тих часів «Культуру в маси», тобто справжня культура була замінена масовою (агітбригади, пересувні кіноустановки тощо), завданням яких було показ досягнень країни рад і переконання людей, що суспільство йде вірним шляхом («Весна на Зарічній вулиці», «Веселі хлоп'ята», «Трактористи» та ін.). Фактично відбулася підміна справжньої культури масовою, що суттєво відкинуло назад культурний розвиток країни. Але слід визнати, що на цих кінофільмах виховувалися цілі покоління, у яких закарбувалися цінності, що насаджувалися попереднім режимом. Сьогодні, хоча і в меншому обсязі, але продовжується ретрансляція цих поглядів на життя молодому поколінню, отже, є нагальна потреба впровадження нової системи цінностей.

– В нашій історичній свідомості ще свіжі *неспівпадіння задекларованих державою цінностей, і тих, які дійсно культивувалися*, і що у кінцевому розрахунку негативно вплинуло, як на особистість, так і на розвиток самої держави. Як приклад можемо навести задекларовані радянською владою цінності на початку 20–30 років ХХ ст. (духовність, працьовитість, науковість та ін.), але проголошення цих цінностей не заварило державі знищити духовенство, яке опікувалося духовною культурою і моральністю населення; позбавити країну меценатів-благодійників, які опікувалися навчальними закладами, музеями, театрами, будинками для сиріт, висилати до Сибіру найпрацьовитіших селян (кулаків), відправляти у табори лікарів, вчителів, науковців та ін. Іншими словами, ні висока духовність, ні благодійність, ні працьовитість, ні

професіоналізм та високий рівень науковості, не дозволили цим людям соціалізуватися у новоутвореному радянському суспільстві, тому що декларувалися одні цінності, а діяли – інші. Як результат, це призвело не лише до непоправних втрат інтелектуальних та трудових ресурсів для країни, а й у кінцевому рахунку до руйнації цього суспільного утворення. Тому означена проблема є актуальною для України, яка розбудовує систему морально-етичних цінностей, норм, взірців поведінки, і має надати чіткі і зрозумілі орієнтири для суспільства і особистості й тим самим сприяти процесам соціалізації та адаптації.

– *Ідеологізація системи цінностей*, яка «...розпочинається тоді, коли в ранг божества підносяться цінності нижчої сходинки ієрархії (класові, расові тощо). Абсолют Добра доступний і зрозумілий всім, його сприймає більшість людей. Обоженнювання ж класової, расової чи будь-якої іншої ідеї, намагання такого псевдо божества опанувати душами людей наштовхується на справедливий опір частини народу» (Жигайло та Іванів, 2006, с. 49). Наведене положення вважаємо важливим на сучасному етапі розбудови української держави, адже є велика спокуса цінності нижчого рівня підняти вище абсолютних, вищих цінностей, вище людини, що може стати причиною суспільної напруги. Слід наголосити, що в українській філософській і педагогічній думці вищою цінністю (після Бога) вважали людину. Духовність і моральність чітко простежуються в настановах для підростаючого покоління Володимира Мономаха і Ярослава Мудрого. Слід зазначити, що з історичної точки зору, особливістю української культури того часу була орієнтація на особистість. Людина створює державу, Людина утворює націю, Людина – це творець соціального світу, тому, якщо в державі вважають Людину найвищою цінністю, якщо держава створює умови для зростання й примноження цієї Цінності, тоді ми можемо говорити про те, що ця держава на шляху до щасливого життя своїх громадян.

– *Йде боротьба за демократичний шлях розвитку*. Історичні приклади свідчать, що духовні цінності держава має підтримувати, але їх розвиток і функціонування суттєво залежать від рівня демократії в країні. Ми вважаємо, що на цій тезі слід зробити наголос, адже українське суспільство знаходиться у стані перебудови системи цінностей, коли відбувається зміна норм та ломка старих стереотипів. Особливо гостро ці зміни відбуваються у ціннісній сфері. Безумовно, авторитарна система правління здатна більш швидко отримати результат, але цей результат може підтримуватися протягом відносно невеликого проміжку часу. Якщо ми налаштуємося на сталий розвиток суспільства, то маємо йти більш складнішим демократичним шляхом. І на цьому шляху освітня політика

держави є лакмусовим папірцем, який вказує, куди рухається суспільство. Якщо система освіти не здатна забезпечити формування вищих духовних цінностей у населення, то вона обриває його на вирішення проблем матеріального характеру, тобто більш віддалених від вершини піраміди, запропонованої А. Маслоу (2008). А суспільство, в цілому, все більше буде віддалятися від демократичних цінностей, сповзаючи в бік авторитаризму, а отже, звужуючи можливості для творчого зростання особистості. Міцність держави залежить від того, наскільки вона спромоглася розвинути творчий потенціал своїх громадян і створила умови для їх виходження в суспільство.

Творча особистість – це та суспільна цінність, без якої неможливий суспільний розвиток, тому навіть тоталітарні режими прагнуть залучити таких фахівців. Але проблема полягає у тому, що творчість безпосередньо пов'язана з духовністю. «Особливість ситуації в суспільстві, в якій проходить формування духовності особистості, полягає в тому, що цей процес відбувається в умовах послаблення політичного і ідеологічного пресингу, розширення соціальної самостійності і ініціативи молоді. Це веде за собою, як наслідок, критичне осмислення досвіду попередніх поколінь, нові уявлення про своє професійне майбутнє та майбутнє суспільства...» (Долинська та Максимчук, 2008, с. 18). І тут виникає дилема для країн з авторитарною формою правління: з одного боку, для розвитку суспільства необхідно створювати умови для розвитку творчих особистостей, з іншого боку – творчі креативні особистості здатні вносити корективи у розвиток різноманітних систем, у тому числі і політичного устрою, що підриває основи тоталітаризму та усього того, що нехтує загальнолюдськими цінностями. Виходячи з цього, творчі люди завжди мали знаходитися під наглядом спецслужб. Сьогодні ми усвідомлюємо причини того, чому в Радянському Союзі відбувалися «чистки» серед лікарів, науковців, священників та ін. – творчість спонукала людей замислюватися над доцільністю тих чи інших дій, а це викликало додаткові проблеми для влади. Наприклад: чому в СРСР заборонили такі напрями, як генетика та педологія? Відповідь очевидна, адже ці наукові напрями акцентували увагу на тому, що значну частину своїх задатків дитина отримує від батьків на генному рівні. Але такі підходи йшли у розріз зі світоглядом керівної верхівки, який відображений у гімні комуністичної партії РС, де чітко наголошувалося:

Мы наш, мы новый мир построим,

Кто был никем, тот станет всем!

(Інтернаціонал).

Ми знаємо що розвиток йде еволюційним шляхом, коли поступово набуваються певні якості. А тут якось дивно – був ніким, і зразу піднявся на верхній щабель суспільства. З педагогічної та управлінської точок зору, ми розуміємо, що така форма просування суспільними щаблями не дає змоги людині якісно підготуватися до виконання нових обов'язків, що веде до зниження якості діяльності. А отже, це автоматично призводить до погіршення рівня ціннісних орієнтацій, до зниження якості керівництва галузями держави.

Де, в яких розвинутих демократіях ми можемо побачити, щоб в державі на вищі посади обирали і призначали людей без якісної освіти і з сумнівними моральними якостями. А в нашому сьогоденні ми безпосередньо спостерігаємо за такими процесами. Це наслідки, які ми отримали з попереднього етапу свого становлення, і зараз бачимо, як в процесі розбудови держави перетинаються освітні, соціальні і політичні проблеми. Але саме освітня політика несе відповідальність за якісну духовно-моральну підготовку молодого покоління до життя, і тут ми маємо говорити про прогалини щодо ціннісного виховання суспільства. Демократичні зміни і розвиток освіти взаємозалежні, адже демократичні свободи мають сприяти духовно-моральному вдосконаленню і суспільства, і особистості, що є ключовим показником ефективної освітньої політики.

Саме соціальні зміни в суспільстві мають зумовити перегляд набору базових життєвих цінностей, стосовно освітньої та культурної галузей, як ретрансляторів суспільних цінностей особистості. Ми вже ставали свідками того, як соціальні зміни, що відбуваються в суспільстві, впливали на ставлення самого суспільства до тієї чи іншої галузі. Агресія сусідньої країни зумовила перегляд суспільного ставлення до військовослужбовців, що вплинуло на оснащення війська й підвищення якості кадрового забезпечення; пандемія коронавірусу змусила багатьох переглянути ставлення до медицини, епідеміологічної служби, розпочати переобладнання лікарень та ін. Тобто лікарів як соціальну цінність ми стали сприймати під час пандемії. Соціальні зміни стали причиною того, що держава розпочала підвищувати лікарям платню, забезпечувати захисними костюмами, апаратами штучного дихання, медикаментами тощо. В контексті висловленого, виникає запитання – які соціальні потрясіння мають статися, для того щоб суспільство дозріло до розуміння важливості духовно-морального становлення і активізації роботи в напрямі освіти, щоб воно підтримало вчителя, основного носія і провідника суспільно значущих цінностей. Адже процеси розвитку духовності, моральності, творчості – довготривалі. І саме вони мають сформувані відповідне соціальне середовище, яке б підтримувало означені напрямки

руху й спрямовувало їх. Сьогодні ми не можемо сказати, що таке соціальне середовище створене і здатне достатньо ефективно впливати на формування духовно-моральних основ суспільства. Аналіз стану проблеми вказує на те, що суспільство у своєму розвитку ще не дійшло до того конкретного моменту життя, коли гостро відчуло дефіцит духовності, коли більшість зрозуміла, що подальший розвиток потребує підняття на щит духовних цінностей, що потрібно обирати між розвитком чи занепадом. Ми знаходимося лише на шляху до усвідомлення цього. Про такий стан речей свідчить і відсутність відчутних результатів освітньої реформи, які б вказували на підвищення уваги до освіти. Крім того, і наукові дослідження вказують на те, що молодь, в більшості, надає перевагу матеріальним цінностям над духовними (Жигайло та Іванів, 2006). Такий стан справ дає підстави погодитися із А. Швейцером, який стверджував: «Згубним для нашої культури є те, що її матеріальний бік розвивається набагато сильніше, аніж духовний. Рівновагу її порушено, культура, яка розвиває матеріальний бік без відповідного прогресу духовного, схожа на корабель, який втративши рульове управління, втрачає маневреність і нестримно мчить назустріч катастрофі» (Schweitzer, 1960, с. 83). Аби відвернути цю катастрофу необхідно стимулювати розвиток духовної культури. Але ми чітко маємо розуміти, щоб відбулася активізація духовного виробництва, потрібно на державному рівні переглянути освітню політику. Що мається на увазі? Це насамперед:

- Підтримка державою демократичного напрямку розвитку суспільства і створення умов для зростання творчих особистостей. Від того, наскільки будуть підтримані духовні та морально-етичні цінності в значній мірі залежить подальший розвиток не лише окремої особистості, але і самої держави. Якщо людина бачить, що в країні краще живуть ті, хто поведуть себе порядно, чесно працює, набуває знання, тоді вона прагне набувати тих цінностей, за які її будуть поважати, які дозволять їй почувати себе впевнено в цьому суспільстві, відчувати себе особистістю. Тобто духовність має бути затребувана в суспільстві, вона має стати основою благополуччя та поваги. А коли дитина бачить, що крадії та люди з подвійною мораллю краще себе почувують у державі, ніж ті громадяни, які дотримуються духовних цінностей, тоді наочні негативні приклади зведуть нанівець роботу виховної системи країни і поглиблять кризу цінностей.

- Створення та впровадження, відповідно до сучасних умов, національної системи цінностей, в якій пріоритетними були б цінності духовні. Духовно-моральне вдосконалення людини має виступити як імператив ціннісної еволюції, що передбачає можливість досить істотних

наслідків, зокрема, йдеться про те, що: «...не тільки можуть долатися ті або інші насущні проблеми для людства, але й виникатимуть нові можливості для розвитку самої людини. Перед нею відкривається перспектива певного нового стану. Мається на увазі той рівень морально-духовної досконалості, який можна вважати підготовчим для кардинальної зміни людської природи» (Кремень, 2010, с. 78). Цілеспрямована суспільна і особистісна діяльність в напрямі ціннісного вдосконалення має підняти і українське суспільство, і особистість на новий духовно-моральний рівень.

- Забезпечення відповідним фінансуванням та якісними кадрами освітню галузь, що дасть можливість, як активізувати духовно-моральне виховання в умовах освітньої системи, так і відшукувати і зрощувати талановиту молодь.

- Суспільство має запропонувати нові рішення щодо впливу на ціннісні орієнтації молодого покоління. Цінності, на які спиралася і розбудовувалася національна культура, за останні століття були перекручені, знівельовані, подані під іншим ракурсом. Отже, вітчизняній науці належить провести серйозну роботу щодо «реставрації» наших духовних скарбів від нашарувань і викривлень, щоб суспільство отримало можливість повернутись до національних витоків, а освітня система отримала інструментарій для формування духовно-морального громадянина.

Література

1. Долинська Л. В., Максимчук Н. П. Психологія ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя: монографія. Київ : НПУ ім. М. Драгоманова, Кам'янець-Подільський державний університет, 2008. 123 с.
2. Жигайло Н. І., Іванів О. Соціологія духовних цінностей молоді. *Соціальні і духовні цінності молоді: соціально-психологічний дискурс проблеми*. ЛНУ ім. І. Франка, 2006. С. 41–53.
3. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі. Київ : «Знання» України, 2010. 520 с.
4. Маслоу А. Мотивация и личность. Санкт-Петербург : Питер, 2008. 352 с.
5. Schweitzer A. Kultur und Ethik. 1960. 344 s.
6. Интернационал. URL: <http://sovmusic.ru/text.php?fname=intern> (дата звернення: 15.06.2020).

References

1. Dolynska, L. V., & Maksymchuk, N. P. (2008). *Psykhologhiia tsinnisnykh oriientatsii maibutnoho vchytelia: monographia [Psychology of value orientations of the future teacher: monograph]*, 123. NPU im. M. Drahomanova, Kamianets-Podilskyi derzhavnyi universytet (ukr).

2. Zhyhailo, N. I., & Ivaniv, O. (2006). Sotsiolohiia dukhovnykh tsinnostei molodi [Sociology of spiritual values of youth]. *Sotsialni i dukhovni tsinnosti molodi: sotsialno-psykholohichni dyskursy problemy*, 41-53. LNU im. I. Franka (ukr).
3. Kremen, V. H. (2010). *Filosofiiia liudynotsentryzmu v osvithnomu prostori [Philosophy of anthropocentrism in the educational space]*, 520. Kyiv: "Znannia" Ukrainy (ukr).
4. Maslou, A. (2008). *Motivatsiya i lichnost [Motivation and personality]*, 352. Saint Petersburg: Piter (rus).
5. Schweitzer, A. (1960). *Kultur und Ethik [Culture and ethics]*, 344 (ger).
6. *Internatsional [International]*. Retrieved from <http://sovmusic.ru/text.php?fname=intern> (date of appeal: 15.06.2020) (rus).

ЦЕННОСТИ КАК ОСНОВА ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ

Н. Н. Букач

Статья посвящена проблеме гармонизации взаимоотношений общества и личности на уровне ценностей и ценностных ориентаций. Показаны ценности как уровень, на котором пересекаются пути личности и общества. Важно то, что эти процессы происходят на фоне активных социальных изменений, которые требуют более четких и целенаправленных аксиологических акцентов в государственной образовательной политике и акцентирования внимания на духовно-моральных вопросах в практике работы образовательных учреждений. Обоснована необходимость изменений ценностных ориентиров на современном историческом этапе развития, создание и применение в образовательной деятельности ценностной системы, построенной на основе национальных традиций как средства духовно-нравственного воспитания подрастающего поколения.

Обращается внимание на необходимость активизации духовно-нравственного воспитания и государственной поддержки этого процесса. Только имея определенную социальную поддержку и уверенность в завтрашнем дне, человек способен ставить высокие духовно-нравственные цели, воспринимать и поддерживать общепринятую в государстве систему духовных ценностей. Ценности рассматриваются как ключевое ядро личности, поскольку они создают основу для различных взаимоотношений, в которых реально функционирует человек.

Акцентировано внимание на взаимозависимости таких качественных показателей, как прочность государства, соблюдение демократических принципов и уровень развитости творческого потенциала граждан. Человек представлен, как высшая ценность, которая при обеспечении соответствующих условий, способна укрепить общество и государство.

В исследовании были использованы теоретические методы анализа, синтеза, аналогии, а также эмпирические методы наблюдения и изучения продуктов деятельности. Полученные результаты указывают на необходимость рассмотрения проблемы ценностей как социально-педагогической, что позволяет привлекать к ее решению педагогов, психологов, культурологов и социологов.

Проведенная работа дает основания утверждать о целесообразности проведения анализа ценностей, которые функционировали на предыдущем этапе общественного развития, для того чтобы ответить на вопрос, в чем причина сложности изменения ценностных ориентаций населения и почему в нашем обществе так болезненно происходит перестройка

***Ключевые слова:** образовательная политика государства, общество, личные ценности, духовные ценности, общественно значимые ценности.*

VALUES AS THE BASIC OF EDUCATION POLICY

M. M. Bukach

This article focuses on problems of harmonization of society's and personality's relations at the level of values and value orientations. Values are shown as the level at which the individual's and society's paths are intersected. It is important that these processes are taking place against the active social changes, which require clearer and more focused axiological accents in public education policy. Also, they are taking place on focusing on the focus of attention on spiritual and moral issues at the level of the practice of educational institutions. The need for changes in value orientations is justified at the current historical stage of development. The necessity of creating and applying the value system in educational activities is also argued. This value system is built on the basis of national traditions as a means of spiritual and moral education of the younger generation.

Attention is drawn to the need to activate spiritual and moral education and state support for this process. A person can set high spiritual and moral goals, to perceive and support the system of spiritual values generally accepted in the state only with certain social support and confidence in the future. Values are viewed as the key core of the personality since they create the basis for various relationships in which a person actually functions.

Attention is focused on the interdependence of such qualitative indicators as the stability of the realm, adherence to democratic principles, and the level of development of the creative potential of citizens. A person is presented as the highest value, which, provided the appropriate conditions are provided, is capable of strengthening society and the state.

We used theoretical methods of analysis, synthesis, analogy, as well as empirical methods of observation and study of the products of activity in the research. The outcomes reflect the need to consider the problem of values as a social and pedagogical one that allows involving teachers, psychologists, culturologists, and sociologists in its solution. The work done gives grounds to assert the advisability of conducting a value analysis. These values were introduced at the previous stage of social development, to answer the question - what is the reason for the difficulty of changing the value orientations of the population and why restructuring is so painful in our society.

***Key words:** Educational policy of the state, society, personality values, spiritual values, socially significant values.*

Букач Микола Миколайович – доктор педагогічних наук, професор кафедри освітньої політики КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради» (м. Одеса, Україна). E-mail: nbukach@gmail.com

Букач Николай Николаевич – доктор педагогических наук, профессор кафедры образовательной политики КУВО «Одесская академия непрерывного образования Одесского областного совета» (г. Одесса, Украина). E-mail: nbukach@gmail.com

Bukach Mykola Mykolayovych – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of Educational Policy of the Odessa Academy of Continuing Education of the Odessa Regional Council (Odessa, Ukraine). E-mail: nbukach@gmail.com